

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
Μ.ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Ο Παυλόπουλος φαντάζεται και ονειρεύεται την Ποίηση σαν μια «πόρτα ανοιχτή». Κι αν η Ποίηση είναι φαντασία και όνειρο, τότε δεν μπορεί να οριστεί. Η διατύπωση ενός ορισμού απαιτεί πλήρη γνώση και κατανόηση της οριστέας έννοια, πράγμα που δεν μπορεί να γίνει με την Ποίηση. Αρκείται ο Παυλόπουλος να την χαρακτηρίσει «πόρτα ανοιχτή», δείχνοντας έτσι την πολυμορφία και την πολυσημία που διακρίνει την Ποίηση. Εξάλλου, με τη φράση αυτή δεν φαίνονται μόνο οι αστείρευτες δυνατότητες της Ποίησης, αλλά και η ικανότητά της να συνδέει τον κόσμο τον πραγματικό, τον υπαρκτό, με τον κόσμο του πνεύματος και των ιδεών. Έτσι, λοιπόν, για την Ποίηση δεν μπορούμε να πούμε παρά πως είναι μια «πόρτα ανοιχτή» που αφήνει το δημιουργό, αλλά και τον αναγνώστη να έρθουν σε επαφή με το μαγικό της κόσμο.

Β.1. Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ποιητικής γραφής του Γιώργη Παυλόπουλου είναι το κυκλικό σχήμα δόμησης. Η χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής συμβάλλει στη μετάδοση της κεντρικής ιδέας του ποιήματος με τους εξής τρόπους:

- η χρήση του κυκλικού σχήματος εκφράζει την άεση προσπάθεια δημιουργών και αναγνωστών να πιάσουν το άπιαστο είδωλο της ποίησης. Όσο κι αν προσπαθούν για τη διατύπωση ενός ορισμού, δεν υπάρχει αποτέλεσμα. Έτσι, γίνεται απ' όλους σαφές ότι η ποίηση δεν ορίζεται, άρα είναι μια πόρτα ανοιχτή.
- το ίδιο συνέβη και με τον Παυλόπουλο, που προσπάθησε όπως πολλοί άλλοι πριν από αυτόν να ορίσει την ποίηση χωρίς αποτέλεσμα. Έτσι, ο καταληκτικός στίχος εκφράζει την παραδοχή

εκ μέρους του ίδιου του ποιητή ότι είναι μάταιο να χαλάνε τη ζωή τους οι ευαίσθητοι με την ποίηση άνθρωποι για να προσδιορίσουν κάτι που ποτέ κανείς δεν μπόρεσε να συλλάβει με τη λογική του (το ποίημα γίνεται φορέας της εμπειρίας που περιγράφει).

- ο τελευταίος στίχος του ποιήματος που ξεχωρίζει από το υπόλοιπο σώμα του ποιήματος (προηγείται τυπογραφικό διάκενο) είναι σαν το «επιμύθιο» που συναντάμε στις αλληγορικές αφηγήσεις. Η ποίηση είναι για κάθε άνθρωπο μια διαρκής πρόσκληση και πρόκληση, μια περιπέτεια που δεν έχει τέλος. Είναι μια «πόρτα ανοιχτή» που αφήνει κάθε μαγεμένο να εισχωρήσει στο εργαστήριό της και να απολαύσει τις αστείρευτες λειτουργίες της.

Β.2. Το ποίημα διακρίνεται για τη γλωσσική του απλότητα και τη σαφήνεια στην έκφραση. Η γλώσσα στην οποία γράφεται το ποίημα είναι η δημοτική στην πιο σπλή μορφή της. Μάλιστα στο ποίημα υπάρχουν και αντιποιητικές λέξεις (π.χ. πόρτα, κλειδί, αντικλείδι) που καθιστούν το ποίημα οικείο σε κάθε αναγνώστη, ενώ το ύφος του είναι προφορικό/κουβεντιαστό.

Στο ποίημα επίσης υπάρχει σαφήνεια. Μικροπερίοδος λογος, παρατακτική σύνδεση είναι μερικά από τα στοιχεία που συμβάλλουν στη σαφή διατύπωση των σκέψεων του ποιητή (Φτιάχνουν αντικλείδια. Προσπαθούν. Η πόρτα δεν ανοίγει πια).

Με τη γλωσσική απλότητα και τη σαφήνεια στην έκφραση ο ποιητής συνδυάζει τις μεταφορές, τις εικόνες και τους συμβολισμούς του κι έτσι μπορεί να εκφράσει απλά τις αλληγορικές του σκέψεις για την Ποίηση.

Γ. Η εικόνα της ανοιχτής πόρτας της Ποίησης επανέρχεται προς το τέλος του ποιήματος και συμβολικά τα ποιήματα παρουσιάζονται ως «αντικλείδια», έτσι ώστε μέσα από αυτή την απλή καθημερινή εικόνα να αντιληφθούν οι μαγεμένοι από την ποίηση ότι η πόρτα της δεν θα ανοίξει ποτέ. Η Ποίηση δεν γίνεται να οριστεί. Το κλειδί ποτέ δεν το είδε κανείς. Είναι ένα, σε αντίθεση με τα αντικλείδια που είναι πολλά. Τα αντικλείδια συμβολίζουν τα ποιήματα που γράφτηκαν από τότε που υπάρχει ο κόσμος μέχρι σήμερα. Κάθε

ποίημα είναι ένα αντικλείδι που προσπάθησε να εξηγήσει «τι είναι η ποίηση;» αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Η χρήση του «ίσως» είναι αυτή που μετριάζει τις προσδοκίες των ανθρώπων για την αποκρυπτογράφηση των μαγικών στοιχείων της ποίησης. Ο αφηγητής προχωρά σε αυτή την παραδοχή και σε α' πληθυντικό πρόσωπο («να ανοίξουμε») βάζει τον εαυτό του μέσα σε όλους αυτούς που μάταια γύρευαν το κλειδί της Ποίησης. Συνεπώς μετά από αυτή την παραδοχή κάθε ποιητής ας φτιάχνει αντικλείδια γι' αυτήν την τεράστια αρμαθιά, δηλαδή ποιήματα, όχι για να ορίσει την ποίηση, αλλά για να την απολαύσει ως τέχνη και τεχνική.

Δ. Στα δύο ποιήματα είναι εμφανής η αγωνιώδης προσπάθεια των δύο ποιητών να εισχωρήσουν στα άδυτα της ποίησης. Είναι εμφανές ότι και οι δύο έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στην τέχνη τους και ότι είναι μαγεμένοι από την ποίηση. Έρχεται όμως κάποια στιγμή που ο δημιουργός θέλει να προχωρήσει πιο βαθιά σε αυτό για το οποίο έχει αφιερώσει την ύπαρξή του. Όπως ο αφηγητής των «Αντικλειδιών» περιγράφει την αιώνια ιστορία των ποιητών που αναζητούν το κλειδί για να ανοίξουν την πόρτα της ποίησης, έτσι και ο Ελύτης που για χρόνια αφιερώθηκε στην ποίηση, αναζητά τη λέξη εκείνη που θα λειτουργήσει ως το κλειδί της μύησης στην πραγματική φύση της ζωής που ως τώρα τη θεωρούσε κρυμμένη. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή είναι εξαιρετικά επώδυνη και για τους δύο ποιητές. Στα «Αντικλείδια» παρακολουθούμε την τραγική προσπάθεια των ποιητών που μάταια γυρεύουν ένα κλειδί, που ποτέ κανείς δεν είδε, για να ανοίξουν την πόρτα της ποίησης. Τελικά, αφού το κλειδί δεν βρίσκεται πουθενά οι ποιητές φτιάχνουν ποιήματα-«αντικλείδια» για να προσεγγίσουν την ουσία της ποίησης, χωρίς να σημαίνει ότι θα την κατακτήσουν. Ο Ελύτης, από την άλλη μεριά, έχοντας πολυετή εμπειρία στους συνδυασμούς φωνηέντων, συμφώνων και λέξεων βρίσκει τελικά το κλειδί («καταρκυθμεύω»), ανοίγει την κλειδωμένη πόρτα αλλά είδε ότι τελικά αυτό που περίμενε δεν υπήρχε. Βρέθηκε μπροστά σε ένα

φαινομενικά ειδυλλιακό τοπίο, αλλά που στην πραγματικότητα ήταν γεμάτο από εφιαλτικές εικόνες και πόνο.

Αξιοπρόσεκτο στοιχείο και στα δύο ποιήματα είναι επίσης ότι και οι δύο ποιητές αντιμετωπίζουν την ποίηση σαν μια διαδικασία που απευθύνεται σε λίγους, όχι γιατί διακατέχει τους ποιητές μια τάση ελιτισμού, αλλά γιατί είναι τόσο βαριά η ποίηση, είναι τόσο μεγάλο φορτίο για το δημιουργό η ευθύνη που έχει απέναντι στην τέχνη του και απέναντι στο κοινό, που μάλλον φαντάζει σαν μια μοναχική διαδικασία που λίγοι την κατανοούν. «Είμαι άλλης γλώσσας, δυστυχώς, και Ηλίου του Κρυπτού ώστε /Οι όχι ενήμεροι των ουρανίων να μ' αγνοούν» γράφει ο Ελύτης τονίζοντας ότι η πρόσβαση στο λόγο του ποιητή δεν είναι εφικτή από εκείνους που δεν είναι μυημένοι στον πνευματικό κόσμο. Αντίστοιχα, ο Παυλόπουλος «Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς να βλέπουν/ τίποτα και προσπερνούνε. Όμως μερικοί/ κάτι βλέπουν, το μάτι τους αρπάζει κάτι/ και μαγεμένοι πηγαίνουνε να μπουν» θέλοντας με την αντίθεση να διαχωρίσει τους λίγους και μυημένους στην ποίηση από τους πολλούς που περνούν αδιάφοροι μπροστά από την πόρτα της ποίησης.

Με έντονο το στοιχείο της αυτοαναφορικότητας και στα δύο ποιήματα βλέπουμε ότι όλους τους ευαίσθητους δημιουργούς κάθε εποχής τους απασχόλησε το θέμα της τέχνης τους αλλά και της ίδιας τους της παρουσίας μέσα σ' αυτήν. Και δεν αναφερόμαστε στην παρουσία τους την επαγγελματική τόσο, όσο στην αξιοπρεπή και συνεπή παρουσία τους μέσα στην τέχνη που υπηρέτησαν.